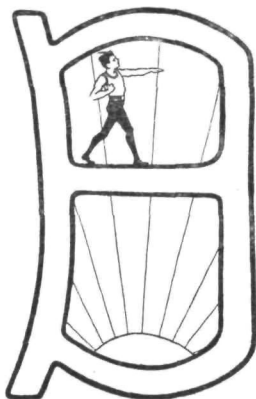

L. M. ŠIKOLJSKI:

K stricu!

ožične počitnice so se pričele. Kolarjev Andrej je hitel vesel na svoje stanovanje, vzel svoj zavitek, ki ga je bil že pred par dnevi naredil in jo ubral po sneženi cesti peš proti domu. Kako moško je korakal! Zakaj pač ne bi, saj je že v prvi latinski šoli, kar pomenja po njegovem mnenju več kot hruške peči.

V duhu si je predstavljal, kako ga bodo doma sprejeli. Veselil se je orehovih potic in drugih dobrih stvari, ki jih v mestu prav malo pokusi. Veselil se je pa tudi, da se vsaj za nekaj dni iznebi sitne gospodinje, ki stoji vedno za njim in ga priganja k učenju, dasi se že časih nauči za dva dni naprej. Doma jim bo razlagal, kaj se je že vse naučil v šoli, kar strmeli bodo ob njegovi učenosti. Še razumeli ga ne bodo, ko jim bo povedal kaj latinskega. Tudi strica pojde te dni obiskat, ki mu gotovo podari kako krono, za katero si bo kupil kaj lepega.

V različne misli zatopljen je korakal dalje. Kar se mu zazdi, da sliši za seboj voz. Postane, nategne ušesa in posluša. Res, nekdo se pelje za njim... »Počakam«, si misli, »znabiti je kdo domačih in me vzame na voz, da se popeljem.« Voz pridrdra bliže, in v osebi voznikovi spozna domačega sosedu.

»Oče, dovolite, da se peljem z vami?«

»O, ti si, le brž skoči k meni!«

V trenutku je bil na vozu. Odložil je svojo culico in si zavil noge v odejo. Pogovarjala sta se z voznikom o tem in onem, dokler se nista približala domači vasi. Pred hišo je stal Andrejev oče s pipo v ustih. Ni se malo začudil, ko vidi sina že doma. Mislil je namreč šele drugi dan iti v mesto po njega. Vedel pa ni, da gre sosed v mesto, ker se je bil odpeljal že zarana.

»Hvala lepa, sosed, da si ga pripeljal,« se je zahvaljeval oče, »si mene rešil jutrišnjega pota. V tem mrzlem vetru in snegu se človek nič rad ne vozi. Pridi k nam kaj povasovat te dni!«

»Bom, če bo čas,« je odgovoril sosed in zapeljal na svoje dvorišče. Andrej in oče sta šla v hišo...

* * *

Božič, ki so ga pri Kolarjevih prav dobro obhajali, je minil. Andrej se spomni, da se je namenil v teh počitnicah k stricu, ki je bival kaki dve uri od tod v gorah. »Oče,« je rekel, »ko ste bili zadnjič v mestu, ste mi obljubili, da pojdem k stricu. Če bo jutri lepo, pa grem, gotovo ga bo veselilo.«

»Pa sneg je,« pravi oče, »padeš v gorah v kak prepad in se ubiješ, ker je vse polzko. Odloži rajši na Veliko noč.«

»O, oče, nič se ne bojim, saj sem bil že večkrat tudi pozimi gori.«

»No, pa pojdi!«

Drugo jutro je vstal jako zgodaj. Mati mu je zavila v papir meseno klobaso in kos kruha, češ, da ne bo lačen spotoma. Oče mu je prinesel palico, da se lahko grede upre nanjo, da mu ne zdrkne. Oblečen v toplo suknjo, preskrbljen za želodec in s palico v roki jo je mahnil proti stricu.

Ravno se je bilo pokazalo solnce na nebu, ko je stopal po polju. Vrhnja snežena skorja se je bliščala, kot bi bila posuta s samimi biseri. Pod nogami mu je škripalo, začelo ga je zebsti v ušesa. Stopil je hitreje, da se ugreje. Dolino je imel kmalu za seboj, in zdaj je bilo treba iti navzgor. Trdno je prijel palico in začel počasi stopati kvišku. A pot navzgor je vse drugačna kot po dolini; ni še dolgo hodil, ko mu je začelo prihajati vroče. Odpel je suknjo, popravil klobuk nazaj in si obrisal znoj s čela. Pot je držala polagoma vedno višje. Hodil je počasi in se oziral sempatja ter občudoval razgled, ki se mu je nudil vedno lepši, čim višje je stopal.

Nasproti mu je pridrsal star berač. Opiral se je ob bergljo in pazil, da mu ni zdrknila. Ko je prišel do Andreja, se je ustavil.

»Kam pa ti, mladi gospod, v hrib?«

»K stricu.«

»K stricu, k stricu,« je ponavljal berač, »pa tu gori so slabi strici, dragi moj! Veš, še prenočišče sem sinoči komaj dobil. Ti preteti gorjanci, kako so trdi. Tri rožne vence moraš prej zmoliti, preden dobiš peščico moke; krajcar pa obrne dvajsetkrat, preden ti ga da. Naa, sem gori pa nikdar več; sem mislil, da bo bolje.«

»Nič se ne jezite, očka, da le toliko dobite, da se preživite. Veste, gorjanci niso bogati ljudje. Če sami nimajo, ne morejo dati.«

»E, e, zdaj jih pa še zagovarjaj! Nekaj več bi tudi lahko bilo.«

»No, no, da ne boste preveč gorjancev obirali, ki so pošteni ljudje, vam pa jaz dam nekaj.«

Segel je v žep in dal beraču zavitek, ki je v njem bilo to, kar mu je bila mati dala za popotnico.

»Vidiš, ti si fant, da malo takih. Sem slišal, da zdaj v mestu za gospoda študiraš. Bog daj srečo, ti boš še enkrat res velik gospod. Zbogom!«

Krevsal je dalje navzdol, Andrej pa navzgor. Njegovo bistro oko je že oddaleč zapazilo stričevo hišo na sosednjem hribu in zraven nje vinsko klet.

»Hitro sem prišel danes gori, čeravno je slaba pot,« misli sam pri sebi. »Aha, tukaj bo menda tisti prepad, ki mi ga je že oče večkrat kazal. Grem majhno bliže, da ga pogledam, saj pasti ne morem vanj.«

Zavil je malo s poti na stran. Ob prepadu je rasla tanka smreka, blizu nje majhen hrast. Andrej je stopil med drevesi, a ni se mu zdelo dosti varno. Stopil je k smreki, se je oprijel z eno roko, z drugo pa zasadil palico v zemljo in se nagnil nad globočino.

Globoko v prepadu je šumljal majhen potoček, ki ga je Andrej komaj slišal, a videl ga ni. Na drugi strani brezdna so rasle tri debele bukve, in na eni teh je zapazil veverico, ki je ravno luščila na tanki veji neko zrno. Izdril je palico in zamahnil z njo po zraku. »Vššš...« A veverica je menda mislila, češ, naj le straši, do mene itak ne more. Luščila je svoje zrno dalje. »Ti zlomek, ne greš,« rekel je Andrej in ob tem udaril z nogo ob kamen, na katerem je stal. Kamen se je zamajal. Andrej se je oprijel trdneje smreke, a bilo je prepozno. Kamen se je odločil in potegnil s seboj še precej zemlje in drrr... šlo je vse skupaj z Andrejem vred v prepad...

»Kje sem?...« To se je bilo zgodilo tako naglo, da se Andrej v prvem trenutku niti zavedel ni. Ogledal se je v globini na vse strani in videl je okrog sebe le sneg in pot, ki se je bila naredila, ko se je peljal v prepad. »Prepad...« Zona ga je obšla po vsem telesu. Začel se je tipati, če ima še zdrave vse ude. K sreči se mu ni zgodilo ničesar, strahu pa ni mogel skoraj dihati.

»Kako pa sedaj ven?« se je vprašal, ko se je zavedel. Malo nad seboj je zapazil svojo palico, ki je bila obtičala na korenini. Splezal je po njo; ko jo je dosegel, je izkušal lezti navzgor, pa se mu je popeljalo nazaj. Večkrat je izkušal, a prišel ni nikamor, vedno je bil zopet na starem mestu.

Videl je, da tako ne pride na vrh. Iskal je sempatja mesta, kjer bi mogel ven, a nikjer ga ni dobil. Žalosten in obupan je stal ob potoku, ki je tekel mimo njega, in strah se ga je polotil... »Nikjer ne morem ven, ali naj zmrznem in umrjem tukaj?« Iz oči so se mu udrle solze in začel je klicati na ves glas. A kdo naj ga sliši s tega nesrečnega mesta. Nikjer ni izhoda, od nikoder človeškega glasu, do vrha tudi gotovo ne seže njegov glas, da bi koga privabil. Bilo ga je vedno bolj strah. Zavpil je zopet na vse grlo... Tedaj pa zasliši od zgoraj močan glas: »Kdo je?«

»Jaz,« je zavpil, v srcu se mu je posvetil žarek upanja, da bo rešen.

Njegov stric, ki je bil k njemu namenjen, je šel slučajno po poti mimo prepada k bližnjemu sodarju in slišal glas, ki je prihajal iz globine. Premišljal je mož, kako bi prišel do nesrečneža. »Nič,« si misli, »ubil se ne bom, saj gre po mehkem snegu...« Sedel je na rob in se spustil dol.

Obstrmi, ko zagleda sina svojega brata... »Andrej, kako si prišel sem!?«

»Ponesrečilo se mi je, ko sem hotel tu noter pogledati.«

»Noter sva prišla oba, kako bova pa ven? Pojdi za menoj!«

Stric je korakal naprej, Andrej za njim. Prišla sta do mesta, kjer dela potoček precej visok slap. Priti gori je bila težava. Pa stric si je vedel

pomagati. Vzel je iz žepa svoj zakrivljen nož in odrezal par debelih palic, ki jih je na koncu ošilil. Zabil je s kamenom en klin v zemljo in se uprl z nogo ob njega. Nekoliko više je zabil drugi klin in se potegnil na njega in tako naprej. Zasadil je kakih deset klinov in bil je na vrhu. Splezal je ob njih nazaj.

»Fant, zdaj pa le! Sleci suknjo in jo daj meni, da si jo privežem na hrbet. Stopi na klin, porinem te do drugega. Če bo po sreči, bova kmalu na vrhu.«

Počasi sta se plazila od klina do klina in slednjič splezala na vrh. Premagala sta največjo oviro. Od tod sta šla naprej ob potoku navzgor in prišla končno po ovinkih na vrh na drugi strani stričevega doma. Andrej je zopet oblekel suknjo, v četrť uri sta bila pri hiši.

Pozdravili so ga vsi veselo, a on se ni mnogo menil za to. Strah in trud sta ga tako izmučila, da je zadremal na klopi ob peči. Šel je v posteljo in trdno zaspal. Stric pa je pripovedoval svojcem, kako ga je rešil iz prepada. Drugi dan proti poldnevu se je poslovil pri stricu, končno pa še rekel: »Pomnil bom, kako sem hodil k stricu.«

Valentin Lavbič,
učitelj v Trbovljah, je padel
kot enoletni prostovoljec
na severnem bojišču.

